

Ангел Каралийчев

Най-милото му

Селяните на Айдуду имаха едри черни коне с буйни гриви и когато препусаха по равнината, вятърът пилееше конските гриви, а копитата им копаеха кладенчета. Дядо Минчо Крайния нямаше кон. На младини той свързваше криво-ляво двата края. Като дренки житено зърно насилваше в хамбара си. Но неволята го налегна и сега по запустелия двор пъплеха орляк чужди кокошки. А вечерно време махленските кози прескачаха полусрутения плет и гризяха крехките клончета на вишните в опустялата градина. Между шубраките омърлушено, с наведена глава сновеше Сивчо, сивото старо магаре, едничкото живо същество, което имаше дядо Минчо на тоя свят.

Най-подирната надежда на стареца беше неговият дваисетгодишен син. Той преди две години целуна набръчканата Дядова Минчова ръка и пое отвъд Родопите, а миналото лято през една Юлска вечер се върна от града куцийт Лазар и спря каручката си пред дядовата Минчова вратня. Повика глухо:

– Тук ли си, Дядо Минчо?

– Тука съм, ами къде – обади се старецът.

– Ела да ти кажа за Бояна.

Трепна сърцето на стареца, сви се, обхванато от тъмно предчувствие.

– Да не ти е жално, хей, дядо, нося ти грозна новина: твоя Боян вече го няма. Загинал в боевете. Вестникът пише. Показал голямо юначество.

Старият се облегна на окъртената стена и се залюля. Сякаш се залюля и неговата стара смълчана къщурка. Той дълго стоя изтръпнал. Ушите му пищяха. Не знаеше какво да каже на куция. Гледаше го със загубени очи и едва реши да го попита:

– Загинал, казваш, ай, Лазаре, свършено е значи.

– Свършено – рече Лазар и наведе глава.

– Ами няма ли да го видя Бояна, моя?

Лазар нищо не отвърна. Не знаеше с какви думи да утеши раненото бащино сърце.

Старецът заплака и със свита ръка взе да трие очите си.

Куцийт слезе надолу по улицата.

Върна се дядо Минчо по тревясалия двор, мина край плетения житен кош, дето от три години не е сипвано шъпа жито, бутна харманската вратня и се изправи сред хармана. Загубената му душа се давеше в мъка. Пред замрежените му очи тръгнаха дърветата. Търкулна се счупено колело, което от години стоеше опряно на плета, потънало в блян за дълбокия път между нивите, пътя, над който се люшкат класове и

енювчета. Кривна дядо Минчо и понечи да седне под натегналата кръс-тата круша. Крушите, зачервени от слънцето, тежаха като обици надолу и при най-кроткия полъх на вятъра тупаха на земята.

Дядо Минчо стоя до среднощ, навел бялата си глава, хванал я с две ръце. Мислеше какво му остава на тая грешна земя. Кой ще отчупи къшей хляб да му даде? Каква стана тя? Къде ще се дене? Не знаеше сиромашът. Когато месецът се вдигна много нависоко и повя хладен вятър, старецът утихна и по едно време усети до ухото си топъл дъх. Извърна глава и срещна две големи очи, които го гледаха любовно и натъжено. Беше Сивчо, спрял до гърба му с увиснали уши. Сивчо сякаш искаше да му каже: „Не бой се, докато ми е здрав гърбът!“

Дядо Минчо го прегърна през шията и двамата стари приятели се разбраха.

На другия ден по големия път към града се заклати тих, приведен дядо Минчо Крайния. Очите му бяха червени и дълбоки. Калпакът му тежеше много. С дясната си ръка стискаше юларчето на Сивча, който носеше на гръб два коша узрели круши.

– Какво караш, дядо? – настигнаха го две селянки, от които едната беше задяната с шарена люлка.

– Круши за продан.

И двете надникнаха в кошовете.

– Я, гледай мари сестро, то сякаш не е круши, ами злато.

Като продаде крушите, старецът си накупи туй-онуй и се постегна да посрещне зимата...

Туй лято крушата не роди.

Въртя се дядо Минчо, мисли, крои: как да я нареди? Как да припечели нещо за през зимата? Не ще много... Само хляб да има. Дръвца ще събере от къра с магарето. Дрехите му май са скъсани, ама ще ги позакърпи, дано изтраят още. Нищо не можа да измисли. А студеният вятър почна да рони жълтата шума на крушата. Засвириха голите клони. В един съботен ден рано сутринта дядо Минчо замина със Сивчо за града. Почудиха се селяните:

– Какво ли ще прави глухото старче на пазар? Няма какво да продаде, а и счупена пара няма, да купи нещо. Загубил си е ума дядо Минчо.

Късно вечерта дядо Минчо се върна в Айдуду. Дойде си сам. Нямаше Сивча. Той го беше продал и парите стояха в пазвата му – вързани в пешкирчето.

Влезе в къщи, завъртя се, изправи се, стоя дълго време умислен пред студеното огнище и пак излезе.

Навън духаше вятър – хладен, есенен.

Старецът мина в тъмното към хармана и отиде под стряхата, където снощи беше вързан Сивчо. Без да ще, той протегна ръце и взе да пипа яслите – има ли сено за цяла нощ. Изведнъж се сепна, усети страшна пустота в душата си и наоколо. Стана му ясно, че е сторил голям грях, като е продал най-милото, което имаше на света подир Бояна.

Погледна дядо Минчо безплодната тъмна круша, която трепереше, извади от пазвата пешкира с парите, развърза възела и взе да рови с пръсти книгите.

„Книги – помисли си той, – защо ми са тези книги, когато няма вече с кого да си хортувам вечерно време? Защо ми са тези пусти книги?“

Прихна силният вятър, грабна от ръцете му книжните пари и ги разнесе над заспалото село.

КРАЙ

© Ангел Каралийчев

Сканиране и разпознаване: unicode, 2007

Редакция: ВHorse, 2007

Публикация:

Ангел Каралийчев, НАЙ-ТЕЖКОТО ИМАНЕ – ПРИКАЗКИ И РАЗКАЗИ

Съставител ГЕОРГИ СТРУМСКИ

Библиотечно оформление СТЕФАН ГРУЕВ

Редакционна колегия ЕФРЕМ КАРАНФИЛОВ, ИВАН ЦВЕТКОВ, ЙОРДАН МИЛЕВ,
КАМЕН КАЛЧЕВ

Отговорен редактор НИКОЛАЙ ЯНКОВ. Редактор на издателството АННА
ПАНЧЕВА

Илюстрации АЛЕКСИ НАЧЕВ. Художник на корицата РАДОЙ БОЯДЖИЕВ.

Художествен редактор ИВАН МАРКОВ

Технически редактор ЕЛЕНА МЛЕЧЕВСКА. Коректор ТАНЯ СИМЕОНОВА

Първо издание. ЛГ. V. Тематичен № 13/9537172431/6006-2-79

Дадена за набор на 23. IV. 1979 г. Подписана за печат на 27. IX. 1979 г. Излязла от
печат на 10. X. 1979 г.

Поръчка № 118. Формат 1/16 60×90. Тираж 60 000. Печатни коли 16. Издателски коли
16. Цена 2 лв.

„НАРОДНА МЛАДЕЖ“ – ИЗДАТЕЛСТВО НА ЦК НА ДКМС. МОНОФОТО, ПЕЧАТ
И ПОДВЪРЗИЯ ДПК „Д. БЛАГОЕВ“. СОФИЯ – 1979

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3370>]